

5 mei 2019: het woord vrijheid klinkt weer overal. Nederland herdenkt blij zijn bevrijding van de nationaalsocialistische terreur, 74 jaar geleden. Laten we zeggen: er ligt een mensenleven tussen dat historische moment in 1945 en nu. Hoe staat het zo veel jaren later met de vrijheid? Is vrijheid altijd blijheid? Ik zou zeggen: daar hebben we wel een dingetje, dat woord vrijheid heeft iets ingewikkelds gekregen, nu we een mensenleven verder zijn. Waarom?

De vraag is lastig maar ook dringend. Vrijheid is nog steeds een toverwoordje in onze cultuur, wie vrij is zit goed. Daarover hoeven we toch niet te discussiëren? Zelfs het liefdesspel noemen we in onze taal 'vrijen', dat geeft aan hoe vanzelfsprekend we vrijheid associëren met iets moois...

En toch is vrijheid juist nu een dingetje. Thierry Baudet verwerpt de idealen van de Franse Revolutie: vrijheid, gelijkheid en broederschap. Ze zouden de gemeenschappen waarin mensen gedijen hebben verstoord; ze hebben individualisme gebracht en uiteindelijk oorlog en terreur. Liberalisme, socialisme, fascisme, Baudet gooit ze op één hoop en wijst ze aan als de boosdoeners. De 'elite', toen - in 1789 - en nu is de spreekbuis van dit kwaad: weg met de academici, de schrijvers, de kunstenaars en hun vrijheden. Op naar een nieuw leiderschap, naar nieuwe autoriteit. Als we Baudet mogen geloven, is het dus gek genoeg de vrijheid zelf die tot de ramp heeft geleid waarvan we het einde op 5 mei blij herdenken.

Ja, vrijheid is een dingetje geworden: waarom stemden zo'n miljoen kiezers in maart op een politicus die de vrijheid van het verlichte Europa in diskrediet brengt?

Wel, dat komt echt niet omdat mensen van nu tegen de vrijheid zijn. Maar omdat ze zich in de steek gelaten voelen door een bepaald idee van vrijheid: dat van de vrije markt. Baudet's retoriek is dom, simplistisch en 'gevaarlijk utopisch', zoals de historicus Han van der Horst laatst schreef op 'Joop', de opiniesite van BNNVara. Maar het echte gevaar zit in de neoliberale vermarkting van de samenleving, die mensen tot ondernemers van hun eigen bestaan maakt. Van *die* vrijheid hebben veel mensen schoon genoeg. Ze zijn moe van het ondernemen, renderen, groeien, presteren, van meten en efficiëntie, van het denken in termen van *winner*s en *loser*s, van de steeds toenemende ongelijkheid en onrechtvaardigheid. Ze willen vrijheid, maar ook verbinding. Baudet voelt dat haarfijn aan.

Daarom staat vrijheid op 5 mei 2019 onder druk, staan wij onder druk om een andere vrijheid te bedenken en in de praktijk te brengen. Niet vrijheid in de vuilnisbak gooien, zoals Baudet doet, maar de uitdaging aangaan om vrijheid uit het keurslijf van individualisme en ondernemerschap te bevrijden, op weg naar een vrijheid in verbinding. Dat zijn nu nog mooie woorden, maar zolang we 5 mei vieren, weet ik zeker dat de 21ste eeuw de eeuw wordt waarin we die woorden in daden zullen omzetten. We zullen wel moeten! In ons boek *Is vrijheid altijd blijheid? Vrijzinnige vragen over de vanzelfsprekendheden van onze tijd* maken we daarmee een begin. Vers van de pers...

Het boek *Is vrijheid altijd blijheid* verscheen op 30 april bij KokBoekencentrum Uitgevers. Het is geschreven door Wies Houweling (red.), René ten Bos, Laurens ten Kate, Enis Odaci, Janneke Stegeman, Lisette Thoof en Welmoed Vlieger. <https://www.kokboekencentrum.nl/boek/is-vrijheid-altijd-blijheid/>